

Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 31
Yatırım Vekâleti (EI-Vekâle Bi'l
İstithmar)

Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 31

Yatırım Vekâleti (*El Vekâle Bi'l-İstithmar*)

Standardın Amacı

1. Bu Standardın amacı, faizsiz finans kuruluşları (FFK'lar/Kuruluşlar) için asil (yatırımcı) ve vekil açısından yatırım vekâleti (El Vekâle Bi'l-İstithmar) araçları ve ilgili varlık ve mükellefiyetlerin muhasebeleştirilmesine ve raporlanmasına ilişkin ilkeleri belirlemektir.

Kapsam

2. Bu Standart, 4'üncü paragrafta belirtilen istisnalar dışında, FFK'lar tarafından gerek asil, gerek vekil sıfatıyla yapılan tüm yatırım vekâleti (El Vekâle Bi'l-İstithmar) sözleşmelerine uygulanır.
3. Diğerler ürünlerin yanı sıra, yatırım vekâletine dayalı olması durumunda aşağıdaki ürünler özellikle bu Standardın kapsamına alınmıştır:
 - a. Yatırım hesabı açılışları ve plasmanları, gerek perakende olarak gerekse bankalar arası plasmanlar için açılan hesaplar ve bu tür hesaplara yapılan plasmanlar,
 - b. Yatırım fonları, yani FFK'lar tarafından yatırım vekâleti anlaşması kapsamında yönetilen fonlar (istisnalar için bakınız: 4(b) paragrafı) ve
 - c. FFMS 29: Sukuk İhracı'nın¹ bu Standarda amir gelen belirli özel hükümleri dışında Sukuk ihraçları.
4. Bu Standart aşağıdakilere uygulanmaz:
 - a. 10'uncu paragraftaki geniş vekâletle girişim yaklaşımına uygunluk şartlarını karşılamamaları durumunda ilgili FFMS'ye uygun olarak muhasebeleştirilen ve bu durumda bu Standart çerçevesinde sınırlı vekâletle yatırım yaklaşımına göre muhasebeleştirilmesi gereken yatırım vekâletine dayalı olarak Sukuk ya da benzer araçlara yapılan yatırımlar,
 - b. FFMS 14: Yatırım Fonları'nın muhasebeleştirme ve raporlama hükümlerine tabi olan resmi yatırım fonları ve diğer sermaye veya ikincil piyasa fonları şeklindeki yatırım fonları ve

¹ Bu Standardın yayımlandığı tarih itibarıyla taslak aşamasındadır.

- c. Yatırım vekâletine dayalı yatırım bileşeninin ayrıştırılması ilgili FFMS'ye göre uygun olmayan ve yatırım vekâleti anlaşması kapsamında yönetilen ayrı olarak tanımlanmış bir birimle bağlantılı bir fon olmadıkça ilgili FFMS'nin uygulandığı veya aksi takdirde ilgili FFMS'nin bu Standarda göre muhasebeleştirilmesini gerektirdiği Tekâfûl yapıları.

Tanımlar

5. Bu Standardın yorumlanması ve uygulanması amacıyla aşağıdaki tanımlar yapılmıştır:
- a. Vekâlet: Bir tarafın diğer bir tarafa, yetki devrine konu olabilecek bir hususta kendisi adına hareket etme yetkisini devretmesidir. Temel unsurları vekâletin şekli, konusu ve sözleşmenin iki tarafıdır (asil ve vekil).
 - b. Vekil: Bir vekâlet sözleşmesinde diğeri (asil) adına hareket eden taraftır.
 - c. Vekâlet ödemesi: Bu Standardın amaçları açısından sabit ücreti ve (olması durumunda) değişken ödemeleri içerir.
 - d. Kontrol: Kontrol 33'üncü paragrafta tanımlanmış olup 34'üncü paragrafla birlikte dikkate alınır.
 - e. Sabit ücret: Bu Standardın amaçları açısından, asil tarafından vekile ödenen ya da ödenecek olan, toplu ya da dönemsel bir esasa göre belirlenmiş ücret tutarıdır.
 - f. Teşvik: Bu Standardın amaçları açısından, asil tarafından vekile hizmet karşılığı ödenen ya da ödenecek olan, vekilin ya da dayanak varlığın/varlıkların performansı ile bağlantılı her türlü değişken bedeldir (şarta bağlı olanlar dâhil).
 - g. Yatırım vekâleti (El Vekâle Bi'l-İstithmar) aracı: Asilin kendisi adına yatırım yapmak için bir vekil tayin ettiği, fonlarla nasıl yatırım yapılacağına dair koşulların olduğu ya da olmadığı bir vekâlet türüdür.
 - h. Yatırımcı: Bir yatırım vekâleti anlaşmasındaki asildir.
 - i. Asil: Bir vekâlet sözleşmesinde, diğeri (vekil) kendisi adına hareket etmesi için tayin eden taraftır.
 - j. Asil-vekil ilişkisi: Bir asil ve bir vekil arasında vekâlet sözleşmesi aracılığıyla açık ya da zımni olarak kurulan ilişkidir.
 - k. Yedek: Bu Standardın amaçları açısından, yatırım zararları ile şarta bağlı diğer

olayları karşılamak ve kârı istikrarlı hale getirmek amacıyla ya da tüm yatırım zararları ile şarta bağlı diğer olayların karşılanması ve kârın istikrarlı hale getirilmesi nedeniyle vekile ödenecek bir teşvik olarak yatırım vekâleti anlaşmasında yatırımcıların kârlarından veya özkaynaklarından ayrılan tutarlardır.

1. Değişken ödeme: Bu Standardın amaçları açısından, asil tarafından vekile ödenen ya da ödenmesi gereken, toplu ya da dönemsel bir esasa göre sabit olmayan her türlü ödeme tutarını ifade eder. Bu ödeme, örneğin hasılat, giderler, varlıklar, işlem sayısı vb. ile bağlantılı olabilir ve teşviki de içerir.

Asil (yatırımcı) açısından yatırım vekâletine ilişkin muhasebe yaklaşımları

Genel sınıflandırma

6. Asil (yatırımcı), işlemin başlangıcında yatırımın niteliğini:
 - a. Sınırlı vekâletle yatırım – Tercih edilen bir seçenek olarak ya da
 - b. Geniş vekâletle girişimolarak değerlendirir.

Sınırlı vekâletle yatırım

7. Sınırlı vekâletle yatırım, yatırım aracının devredilebilirliğine ilişkin seçeneklerin yanı sıra vekilin katılımının sınırlı olduğu ve yatırımcının dayanak varlıklar konusunda bizzat doğrudan risk aldığı yatırımdır. Bir yatırımcı, 10'uncu paragrafta tanımlanan kriterleri karşılayan bir yatırım aracı için geniş vekâletle girişim yaklaşımını uygulamayı seçmedikçe, yatırım vekâleti aracındaki yatırımlarına sınırlı vekâletle yatırım yaklaşımını uygular.
8. Tüm yatırım vekâleti anlaşmalarında, yatırımcının dayanak varlıklar (iş dâhil) konusunda nihayetinde doğrudan risk aldığı yönünde aksi ispat edilebilir bir varsayım vardır. Sonuç olarak yatırımcı, söz konusu varlıkları (iş dâhil), bu varlıklara (veya işe) uygulanabilir olan muhasebe politikaları doğrultusunda, ilgili FFMS'ye ya da konuyla ilgili belirli bir FFMS olmaması halinde genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygun olarak hesaplarında doğrudan muhasebeleştirir.²

² Genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri, Kavramsal Çerçeve'ye ya da Fıkhî hükümlere aykırı bir muhasebe yöntemiyle sonuçlanmamalıdır.

Geniş Vekâletle Girişim

9. Yatırım vekâleti araçlarına yapılan yatırımlar, 10'uncu paragrafta tanımlanan kriterleri karşılamaları durumunda geniş vekâletle girişim yaklaşımı uyarınca muhasebeleştirilebilir.

Geniş vekâletle girişim yaklaşımına uygunluk kriterleri

10. Asil, ancak yatırım vekâleti sözleşmesinin aşağıdaki koşullardan herhangi birini karşılaması (ya da 11'inci paragraf uyarınca istisnaya tabi olması) durumunda geniş vekâletle girişim yaklaşımını uygulamayı tercih edebilir:
- a. Yatırım aracı devredilebilir nitelikteyse,
 - b. Yatırım, sözleşme süresi boyunca sık sık değişikliğe uğrayan bir başka ifadeyle anlaşma süresi boyunca vekilin takdirine bağılı olarak rutin değişikliklerin ya da kapsamlı değişikliklerin yapıldığı (bir iş teşkil etmedikçe) tek bir varlığa (ya da varlık havuzuna) yapıldıysa veya
 - c. Vekilin rolü sınırlı değilse ve bu sayede vekil, günlük varlık yönetimi görevini yerine getiriyorsa ve -uygun hallerde- aynı zamanda varlıkların yenilenmesi ya da geri kazanılmasından da sorumluydu.
11. Asilin, aşırı maliyet ve çabaya katlanmaksızın varlıklar ve performansları hakkında ihtiyaca uygun bilgi elde edememesi ve bu nedenle sınırlı vekâletle yatırım yaklaşımının uygulanmasının mümkün olmadığına karar vermesi durumunda, yukarıdaki kriterlere nadir de olsa bir istisna getirilebilir ve geniş vekâletle girişim yaklaşımı uygulanabilir. Bunlar kısa vadeli işlemleri, örneğin üç aylık bir dönemde vadesi gelen işlemleri içerebilir.

Sınırlı vekâletle yatırım yaklaşımı kapsamında asil (yatırımcı) tarafından yapılacak muhasebeleştirme

Finansal tablolara alma ve ölçüm

12. Asil, vekâlet anlaşmasına dayanak olan varlıkları (ve varsa yükümlölükleri) sınırlı vekâletle yatırım yaklaşımını kullanarak ilk defa finansal tablolara alırken, söz konusu varlıkları (ve yükümlölükleri) ilgili FFMS doğrultusunda ilk defa finansal tablolara alma ilkelerini uygulayarak; bunların olmaması durumunda ise bu tür varlıklar (ve yükümlölükler) için geçerli olan genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygun olarak

muhassebeleştirir.³ Anlaşmada birden fazla asilin olduğu durumlarda, benzer varlıklar (ve yükümlülükler) aynı ilkeler uygulanarak muhassebeleştirilir. İlk muhassebeleştirmeyi takiben, dayanak varlıklar (ve yükümlülükler) ilgili FFMS'nin hükümlerine (ya da bunun olmaması durumunda genel kabul görmüş muhassebe ilkelerine) göre ölçülür. Uygulanabilir olduğu durumlarda benzer muhassebe yaklaşımı uygulanır. (Açıklama: Bunlar, yatırımcı tarafından brüt olarak muhassebeleştirilir (bir başka ifadeyle, varlıklar, varlıklara ve -varsa- yükümlülükler yükümlülüklerle dâhil edilir)).

13. Yatırımcı, her dönem sonunda FFMS 30: Değer Düşüklüğü, Kredi Zararları ve Ekonomik Açıdan Dezavantajlı Taahhütler uyarınca sınırlı vekâletle yatırım yaklaşımı kapsamındaki yatırımın değer düşüklüğünü belirler. Ödeme riski de değer düşüklüğü amaçları açısından dikkate alınır.

Hasılat, giderler ve vekâlet ödemesi

14. Bu Standardın belirli bir hükmüne aykırı olmadıkça, yatırım vekâleti sözleşmesinin icrası sonucunda meydana gelen hasılat, giderler, kazanç ve kayıplar sözleşmelerin niteliğine göre bu tür işlemler için geçerli olan ilgili FFMS'nin hükümlerine (ya da bunun olmaması halinde genel kabul görmüş muhassebe ilkelerine) uygun olarak ölçülür ve muhassebeleştirilir. Kuruluşun muhassebe politikaları bu tür konuların tamamı için geçerlidir.
15. Hasılat, giderler, kazanç ve kayıplar brüt olarak finansal tablolara alınır (bir başka ifadeyle, yatırımcının finansal tablolarındaki ilgili kalemlere dâhil edilir).
16. Hem sabit ücreti hem de değişken ödemeyi içeren Vekâlet ödemesi, ilgili dönem sonu itibarıyla ödenecek tutarlara ilişkin en iyi tahminler ile sözleşmeden ve zımni kabulden doğan yükümlülükler esas alınarak tahakkuk esasına göre finansal tablolara alınır. Şarta bağlı ya da koşullu değişken ödemelere ilişkin tahminler, 17'nci paragrafta tanımlanan ilkelere dayanır.

Şarta bağlı ya da koşullu değişken ödeme gideri

17. Sözleşme hükümlerine göre yapılacak şarta bağlı ya da koşullu değişken ödeme, söz konusu ödeme konusunda aşağıdaki ilkeler uygulanarak yapılan en iyi tahminler esas alınarak finansal tablolara alınır:

³ Genel kabul görmüş muhassebe ilkeleri, Kavramsal Çerçeve'ye ya da Fıkıhî hükümlere aykırı bir muhassebe yöntemiyle sonuçlanmamalıdır.

- a. Geçmiş performansla ilgili sözleşmeye bağlı değişken ödeme, vadesi geldiğinde yükümlülük olarak tahakkuk esasına göre finansal tablolara alınır,
- b. Geçmiş performansla ilgili olan ve birikimli olarak iptal edilebilen (örneğin, gelecekteki bir kayıp durumunda iptal imkânı olan) ya da üçüncü bir tarafın kararına (örneğin, müteveli heyetinin işlemin vadesinde aldığı karara) bağlı olan değişken ödeme, iptal olasılığına bakılmaksızın, vadesi geldiğinde yükümlülük olarak finansal tablolara alınır,
- c. Örneğin, bir kaybı geri kazanmak amacıyla ya da ortalamanın altında performans gösterildiği için daha önce kaydedilen bir yükümlülüğün iptal edilmesi ((b) maddesi doğrultusunda), gerçekleştiği dönemde ilgili giderlerde bir azalma olarak finansal tablolara alınır ve
- d. Vekilin gelecekteki performansı ile ilgili ya da tamamen gelecekteki performansına bağlı değişken ödeme finansal tablolara alınmaz.

Sunum ve açıklama

- 18. Sınırlı vekâletle yatırım yaklaşımı kapsamındaki tüm varlık, yükümlülük, hasılat, gider, kazanç ve kayıplar net değil brüt olarak sunulur. Dolayısıyla, bu kalemlerin yatırımcının finansal tablolarındaki ilgili varlık, yükümlülük, hasılat, gider, kazanç ve kayıp kalemleriyle satır satır toplanması gerekir. Bununla birlikte söz konusu kalemler, yatırım vekâleti anlaşmasıyla ilgili oldukları ayırt edilebilecek şekilde sunulur ve açıklanır.
- 19. Sabit ücret ve değişken ödemeyi içeren vekâlet ödemesi, doğrudan giderlere dâhil edilir ve uygun şekilde açıklanır.
- 20. İlgili FFMS (ya da bunun olmaması durumunda, genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri) uyarınca uygulanması gereken sunum ve açıklama hükümlerine ilaveten asgari olarak aşağıdakiler açıklanır:
 - a. Asil-vekil ilişkilerinin özeti,
 - b. Yatırım vekâleti anlaşmaları kapsamında yönetilen varlıklar ve/veya faaliyetlerin niteliği ve
 - c. Varsa, yapılacak şarta bağlı vekâlet ödemesi.

Geniş vekâletle girişim yaklaşımı kapsamında asil (yatırımcı) tarafından yapılacak muhasebeleştirme

21. Geniş vekâletle girişim kapsamındaki bir yatırım, yatırımcının kayıtlarında bu Standardın 22-30'uncu paragraflarında belirtilen “özkaynak yöntemi” uygulanarak muhasebeleştirilir.

İlk defa finansal tablolara alma

22. Yatırımcı geniş vekâletle girişim yaklaşımını uygularken, geniş vekâletle girişim kapsamındaki yatırımı, yatırım yapılması için vekilin kullanımına sunulduğu tarihte maliyet bedeliyle finansal tablolara alır.
23. Yatırımcı, yatırımı vekilin kullanımına sunmuş fakat sözleşme henüz başlatılmamışsa; bu tutar, geniş vekâletle girişim kapsamındaki yatırım için verilen bir avans olarak gösterilir.

Sonraki ölçüm

24. Geniş vekâletle girişim kapsamındaki yatırım, raporlama dönemi sonunda defter değeriyle ölçülür ve o tarih itibarıyla yapılacak değişken ödeme dâhil olmak üzere vekâlet ödemesi düşüldükten sonra yatırımcının geniş vekâletle girişime ait kâr veya zarardaki payını (duruma göre, ilgili FFMS ya da genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre belirlenen) içerecek şekilde düzeltilir.
25. Yatırımcı, her dönem sonunda FFMS 30: Değer Düşüklüğü, Kredi Zararları ve Ekonomik Açıdan Dezavantajlı Taahhütler uyarınca geniş vekâletle girişim kapsamındaki yatırımın değer düşüklüğünü belirler. Ödeme riski de değer düşüklüğü amaçları açısından dikkate alınır.

Hasılat, giderler ve vekâlet ödemesi

26. Vekâlet ödemesinin (hem sabit ücret, hem de değişken ödemeyi içeren) yanı sıra, geniş vekâletle girişim kapsamındaki yatırımdan kaynaklanan hasılat, giderler, kazanç ve kayıplar düzenli aralıklarla net olarak finansal tablolara alınır.
27. Yapılacak vekâlet ödemesi, 16 ve 17'nci paragrafa göre belirlenir ve muhasebeleştirilir.

Sunum ve açıklama

28. Geniş vekâletle girişim kapsamındaki bir yatırımdan kaynaklanan net hasılat (veya zarar) yatırımcının diğer hasılatından ayrı şekilde net olarak açıklanır.
29. Buna ek olarak yatırımcı, asgari olarak aşağıdakileri açıklar:

- a. Asil ve vekil arasındaki anlaşmaların temel hüküm ve koşullarının özeti,
 - b. Yatırım vekâleti anlaşmaları kapsamında yönetilen varlıklar ve/veya faaliyetlerin niteliği,
 - c. Hasılatтан mahsup edilen ve sabit ücretin ve değişken kısmın birbirinden ayrıldığı döneme ait vekâlet ödemesinin tutarı,
 - d. Geniş vekâletle girişim kapsamındaki yatırım bakiyesinden mahsup edilen ve dönem sonu itibarıyla yapılacak vekâlet ödemesi tutarı,
 - e. Varsa yapılacak şarta bağlı vekâlet ödemesi ve
 - f. Ödeme aktarmalı yaklaşımın tercih edilmeme gerekçesi.
30. Yatırımcı, finansal tabloları açısından önemli olduğu kabul edilen geniş vekâletle girişim kapsamındaki her tür yatırım için tercihen; vekâlet ödemesinin sabit ve değişken bileşenlerinin yanı sıra varlıklar, yükümlülükler, hasılat, giderler, kazanç ve kayıplar hakkında ayrıca açıklama yapar.

Vekil açısından yatırım vekâletine ilişkin muhasebe yaklaşımları

Genel sınıflandırma: Bilanço dışı - Bilanço içi yaklaşım

31. Vekil, işlemin başlangıcında bir vekâlet anlaşmasını bilanço dışı yaklaşım kapsamında muhasebeleştirir ve buna göre vekil ilgili varlıkları/işi kontrol etmediği için varlıklara ve ilgili gelir ve giderlere muhasebe kayıtlarında yer vermez. Vekilin muhasebe yaklaşımı 39-44'üncü paragraflarda yer almaktadır.
32. Yatırım vekâletine dayalı yatırım aracına eklenen ilave koşulların, aracın bilanço içi yaklaşıma göre muhasebeleştirilmesini zorunlu hale getirdiği durumlar, bilanço dışı yaklaşımın istisnası olabilir (bakınız: 35-38'inci paragraflar).

Kontrol

33. Bu Standardın amaçları açısından kuruluş, bir varlık ya da işin sahipliğinden kaynaklanan tüm risk ve getirileri önemli ölçüde üstlendiği ve aşağıdaki koşulların her ikisini de sağladığı zaman ilgili varlık ya da işi kontrol eder:
- a. Söz konusu varlık ya da işle olan ilişkisinden dolayı değişken getirilere (olumlu ya da olumsuz) doğrudan maruz kalması veya bu getiriler üzerinde hak sahibi olması ve
 - b. Söz konusu varlık ya da iş üzerindeki gücü aracılığıyla bu getirileri etkileme

imkânına sahip olması.

34. Bununla birlikte, bu Standardın amaçları açısından kontrol; kuruluşun söz konusu güce sahip olduğu ancak bu gücün kuruluşun kendi için değişken getirileri elde etmesi amacıyla değil vekâlet görevi çerçevesinde kullanılabildiği ve dolayısıyla söz konusu varlıktan kaynaklanan risk ve getirilerin kuruluşa ait olmadığı durumları içermez. Bir vekilin alabileceği performans teşviklerinin vekâlet görevi kapsamında olduğu ve dolayısıyla bu amaç açısından değişken getiri olarak değerlendirilemeyeceği açıktır.

Bilanço içi yaklaşımın uygulanmasına ilişkin kriterler

35. Yatırım vekâleti aracı, yatırım aracıyla ilişkili ilave hususlar nedeniyle vekilin bütün yükümlülüklerinden ve özkaynak benzeri araçlarından sonra geliyorsa (zararları karşılaması koşuluyla) ve aşağıdaki kriterlerden birini karşılıyorsa vekil, yatırım vekâleti anlaşmasını muhasebe amaçları açısından ayrı bir özkaynak sınıfı olarak değerlendirir:
- a. Yatırım vekâleti aracı sürekliyse (bir başka ifadeyle, asil tasfiye seçeneğine sahip değilse) veya
 - b. Vekil yatırım vekâleti aracını kendi takdirine bağlı olarak tasfiye etmek yerine adi pay sermayesine dönüştürebiliyorsa.
36. Yatırım vekâleti aracı, yatırım aracıyla ilişkili ilave hususlar nedeniyle vekilin bütün yükümlülüklerinden sonra geliyorsa ancak sürekli veya vekilin adi pay sermayesine dönüştürülebilir nitelikte değilse, vekil yatırım vekâleti anlaşmasını özkaynak benzeri araç olarak değerlendirir.

Çok katmanlı yatırımlar ve birleştirme

37. Bir vekil çok katmanlı yatırım anlaşmaları yürütebilir; örneğin vekâlet fonlarını, vekilin kendisi nezdinde bağımsız olarak izin verilen işlemlere dayalı yatırım planlarına ya da anlaşmalarına yatırabilir. Bu Standardın yatırım vekâleti anlaşmalarıyla ilgili hükümleri saklı kalmak şartıyla, bu tür ikincil işlemler, vekilin muhasebe kayıtlarında ilgili FFMS hükümlerine uygun olarak muhasebeleştirilir. Örneğin, bu tür anlaşmalarda, yatırım vekâleti fonları, ayrı bir sözleşme çerçevesinde kısıtlanmamış yatırım anlaşması şeklini alabilir. Bu durumda, varlıklar vekil açısından, yatırım vekâleti anlaşması nedeniyle değil, Mudârebeye dayalı ayrı bir sözleşme kapsamında kısıtlanmamış yatırım anlaşması olarak bilanço içinde kalır. Esas anlaşma olan bilanço dışı yatırım vekâleti anlaşmasına ilişkin muhasebeleştirme, sunum ve açıklama hükümleri uygulanmaya devam eder.

38. Yatırım vekâletine dayalı fonlar, vekilin kendi fonlarıyla ve kısıtlanmamış yatırım hesabı sahiplerinin fonlarıyla (ya da benzer araçlarla) gerekli yetki olmaksızın birleştirilmişse, bilanço dışı yaklaşım doğrultusunda benzer varlıklar ve hasılat (ve giderler) ayrıştırılır ve bilanço dışı tutulur. Fıkhî hükümlerin bu konudaki değerlendirmelerine uyulur ve Fıkhî hükümlerin getirdiği kısıtlamalar hakkında gerekli açıklamalar yapılır.

Geniş vekâletle girişim yaklaşımı (bilanço dışı) kapsamında vekil tarafından yapılacak muhasebeleştirme

39. Vekâlet ilişkisinin, vekilin anlaşma kapsamında yönetilen varlıklar (ya da iş) üzerinde kontrol sahibi olmasını sağlamadığı göz önüne alındığında vekil, yatırımcıların (asillerin) mülkiyetinde bulunan varlık ve/veya yükümlülükleri kendi kayıtlarında finansal tablolara almaz.
40. Vekil, daha önce bu tür varlıklara doğrudan ya da yatırım hesabı sahiplerinin bilanço içi özkaynakları veya benzer yatırım araçları aracılığıyla sahip olmuşsa, söz konusu varlıkları (ve yükümlülükleri) finansal tablo dışı bırakır (bakınız: 47-51'inci paragraflar).

Hasılat ve giderler

41. Vekil, vekâlet ödemesini, sabit ve değişken bileşenleriyle birlikte tahakkuk esasına göre, bir başka ifadeyle ilgili hizmetler sunulduğunda finansal tablolara alır. Şarta bağlı ya da koşullu değişken ödemelere ilişkin tahminler 43'üncü paragrafta tanımlanan ilkelere dayanır.
42. Vekilin ihmal veya kusuru nedeniyle tazmin edilebilen kayıplar dâhil olmak üzere her türlü gider, vadesi geldiğinde finansal tablolara alınır.

Şarta bağlı ya da koşullu değişken ödeme geliri

43. Sözleşme hükümlerine göre yapılacak şarta bağlı ya da koşullu değişken ödeme, aşağıdaki ilkeler uygulanarak, geri kazanılabilirliği konusunda önemli bir belirsizlik kalmadığı zaman finansal tablolara alınır:
- a. Geçmiş performansla ilgili sözleşmeye bağlı değişken ödeme, vadesi geldiğinde finansal tablolara alınır,
 - b. Geçmiş performansla ilgili olan ve birikimli olarak iptal edilebilen (örneğin, gelecekteki bir kayıp durumunda iptal imkânı olan) ya da üçüncü bir tarafın kararına (örneğin, mütevellî heyetinin işlemin vadesinde aldığı karara) bağlı olan değişken

ödeme, yalnızca, makul bir belirsizlik aralığı bırakıldıktan sonra gerekçelendirilebilir gelecek projeksiyonlarına ve yerleşmiş teamüllere göre makul bir kesinlikle yapılan en iyi geri kazanılabilir tutar tahmini ölçüsünde finansal tablolara alınır ve

- c. Gelecekteki performansla ilgili ya da tamamen gelecekteki performansa bağlı değişken ödeme, geri kazanılabilirlik olasılığı ne olursa olsun, finansal tablolara alınmaz.

Sunum ve açıklamalar

44. Bilanço dışı yöntemle ilgili olarak vekil, asgari olarak aşağıdaki açıklamaları yapar:

- a. Bilanço dışı yatırım hesapları tablosuna alınacak tüm yatırım araçlarına ilişkin varlık ve yükümlülükler ile bu tür varlıklardan kaynaklanan gelir ve gider hareketlerinin bir özeti,
- b. Tutarların önemi esas alınmak suretiyle yatırım vekâleti sözleşmesine ilişkin idari giderlerin toplamı ve söz konusu giderlerin ana bileşenlerine ilişkin kısa bir açıklama,
- c. Yatırım vekâleti kârlarından elde edilecek teşvik kârlarının önemli olması halinde, vekil tarafından teşvik kârlarının belirlenmesinde uygulanan esas,
- d. 43'üncü paragraftaki koşullar nedeniyle finansal tablolara alınmamış şarta bağlı vekâlet ödemesi alacağının birikimli tutarı,
- e. FFMS 30: Değer Düşüklüğü, Kredi Zararları ve Ekonomik Açıdan Dezavantajlı Taahhütler doğrultusunda ekonomik açıdan dezavantajlı taahhütler (satın alma taahhüdü, teminat, vb. dâhil) için gerekli karşılıklar,
- f. Tüm varlık transferlerine ilişkin açıklamalar, FFMS 21: Varlıkların Transferine İlişkin Açıklamalar doğrultusunda yeterli şekilde yapılır.

Yatırım vekâleti anlaşmalarına ilişkin diğer hususlar

Geniş vekâletle girişime ait varlıkların asil ve vekil arasında alım satımı

45. Yatırım vekâleti işleminin başlangıcında ya da devamında, zaman zaman asil ve vekil arasında satış işlemleri gerçekleşebilir. Tüm bu satış işlemlerinde vekil (satıcı olarak), ilgili varlıkları finansal tablo dışı bırakır. Bu işlemten kaynaklanan kazanç ve kayıplar finansal tablolara alınır.

46. Yatırım vekâleti anlaşmasının devamında ya da vadesinde, bir varlığın/varlıkların vekil tarafından asilden satın alınması işlemi de gerçekleşebilir. Bu tür varlıkların satın alınması işlemi vekil tarafından (alıcı olarak), maliyet bedeliyle (bir başka ifadeyle, karşılıklı olarak mutabık kalınan değer) finansal tablolara alınır.

Özel hususlar ve açıklamalar

47. Bilanço dışı yaklaşımda, dayanak varlıklar asile satıldığında, söz konusu varlıklar daha önce vekile (bağımsız satıcı olarak) aitse vekil tarafından finansal tablo dışı bırakılır. Bununla birlikte, birtakım anlaşmalar, bu tür varlıkların kontrolünün devri bakımından anomalilere neden olabilen bazı ek hususlar içerir. Buna ek olarak, sözleşmenin başlangıcında veya devamında, vekil zaman zaman asil için ve asil adına ek varlıklar satın alır ya da varlıkları yeniler. Bu tür varlıkların kontrolüyle ilgili benzer anomaliler olsa bile bu varlıklar da asil tarafından finansal tablolara alınmaz.
48. Bu tür konulara ilişkin açıklamalar ve bunların kontrol üzerindeki etkisi 49-51'inci paragraflarda açıklanmıştır.

Satın alma taahhütleri

49. Satın alma taahhütleri, sözleşmeden ziyade geleceğe yönelik taahhütlerdir ve söz konusu taahhütlerin esas sözleşmeden bağımsız olduğu kabul edilir. Söz konusu taahhütler esas sözleşmenin bir parçası ve koşulu haline gelirse, bu durum Fıkhî hükümlere aykırılıkla aynı anlama gelir. Buna göre, bir satın alma taahhüdü sözleşme değildir, yalnızca bir taahhüt olarak kabul edilir ve buna göre açıklanır. Ancak bir satın alma taahhüdünün işletmenin zarara uğramasıyla sonuçlanacak şekilde icra edilmesi gerekeceği bekleniyorsa, bu durumda beklenen zarar için karşılık ayrılır.

Teminatlar

50. Fıkhî açıdan izin verilen bir teminat, satış ya da satış transferi sözleşmesinden bağımsız üçüncü bir kişi sıfatıyla ya da üçüncü bir kişi tarafından sağlanır, satışın tamamlanmasının ardından yerine getirilir ve satış için bir koşul haline getirilemez. Dolayısıyla, bu açıdan Fıkhî kurallara uyuluyorsa, bağımsız bir teminat anlaşmasının varlığı tek başına, Fıkhî ilkeler doğrultusunda satışın özüne aykırı değildir. Buna göre, bu tür anlaşmalardaki bir teminat, varlıkların bağımsız olarak satışının ya da transferinin kaydedilmesini etkilemez. Teminat için -varsa- teminat altına alınan kayıpların tutarına ilişkin en iyi tahmin ölçüsünde karşılık ayrılır.

Yönetim tarafından yapılan anlaşmalar ve yönetimin sorumlulukları

51. Yönetim tarafından yapılan anlaşmalar ya da vekâlet anlaşmaları, varlığın satış veya transferi sözleşmesinden bağımsızdır ve ayrı olarak icra edilir. Buna ek olarak bu sözleşmeler bir asil-vekil ilişkisini beraberinde getirir ve dolayısıyla varlıklarla olan ilişkinin sürdürülmesiyle aynı anlama gelmez. Kontrol kavramının varlığı kontrol etme gücü (bu tür anlaşmalarda var olan) ve işletmenin değişken ekonomik faydalarını kontrol etme gücü (bu tür anlaşmalarda var olmayan, varlıklardan kaynaklanan ekonomik faydaların asile ait olduğu) olmak üzere iki unsuru olduğu dikkate alınmalıdır. Buna göre, Fıkhî hükümlere uygun işlemlerde dayanak varlıklara ilişkin bir yönetim ya da vekâlet sözleşmesinin varlığı, bu tür varlıklar üzerinde bir kontrol tesis etmez.

Yürürlük tarihi

52. Bu Standart, 1 Ocak 2020 veya sonrasında başlayan hesap dönemlerinde uygulanır. Erken uygulamaya izin verilmektedir.

Geçiş hükümleri

53. İşletme ilk uygulamada bu Standardı yalnızca aşağıdaki işlemler için uygulamamayı seçebilir:
- İşletmenin bu Standardı ilk defa uyguladığı tarihten önce icra edilmekte olan işlemler ve
 - Asıl vadesi, işletmenin bu Standardı ilk defa uyguladığı tarihten en fazla 12 ay sonrasına denk gelen işlemler.